

Către,
PRIMĂRIA MUNICIPIULUI SIBIU
Doamnei Primar Astrid Fodor
În atenția Consiliului Local al Municipiului Sibiu

MEMORIU
privind achiziționarea și conservarea monumentului istoric
Mănăstirea Ursulinelor
Municipiul Sibiu

1. Obiectul memoriului

Prin prezentul memoriu, subsemnații solicităm Primăriei Municipiului Sibiu și Consiliului Local al Municipiului Sibiu inițierea demersurilor necesare pentru achiziționarea (sau, în cazul în care aceasta nu este posibilă, identificarea unei formule juridice de dobândire a unui drept de folosință pe termen lung, care să permită conservarea și utilizarea publică a ansamblului) de către Municipiul Sibiu, a imobilului fostei Mănăstiri a Ursulinelor, strada General Magheru nr. 34-36, monument istoric situat în centrul istoric al orașului, în vederea conservării și punerii sale în valoare ca bun de patrimoniu de interes public.

1.1. Date de identificare ale imobilului

Denumire: Fosta Mănăstire a Ursulinelor. Denumire oficială în documentele de clasare: „Fosta Mănăstire, azi Colegiul Pedagogic Andrei Șaguna”, monument istoric de importanță națională, grupa A, cod LMI SB-II-m-A-12091.01

Adresă: Str. General Gheorghe Magheru nr. 34–36, Sibiu.

Suprafețe: curți-construcții și grădină, 525 mp; construcția propriu-zisă, 4.344 mp; teren de sport, 3.256 mp.

Identificare cadastrală: CF 109418 (nr. top. 269, 270), CF 109542 (nr. top. 263/2), CF 114490 (nr. cad. 114490).

Proprietar actual: Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia. Prețul comunicat autorităților este de 6.250.000 euro.

Regim juridic actual: Imobilul, fiind monument istoric aflat în proprietate privată, este supus procedurii dreptului de preempțiune prevăzute de Legea nr. 422/2001. Ministerul Culturii a comunicat, prin adresa nr. 6003/17.08.2026, că nu își exercită dreptul de preempțiune, acesta transferându-se autorităților publice locale. Consiliul Județean Sibiu

urmează să supună aprobării, în ședința din 27 august 2026, neexercitarea dreptului de preempțiune.

2. Scurt istoric

Instituțiile și evenimentele care au marcat istoria monumentului, în ordine cronologică, sunt următoarele.

2.1. Epoca gotică, administrația orașului și ordinul dominican (sec. XIV–1728)

Administrația orașului Sibiu: construcția incintei de apărare a Orașului de Sus, cu Casa sării, sec. XIV.

Ordinul călugărilor Sf. Dominic (dominicani): construcția bisericii Sf. Cruce cu mănăstire intra-muros, pe locul incintei Orașului de Sus, a Casei sării și a casei călugărilor cistercieni de pe str. Sporer/Pintenarilor – Gen. Gh. Magheru, după 1474; amenajarea unei școli superioare (Studium generale), 1525.

Administrația orașului Sibiu: transformarea bisericii în parohie de cartier cu 2 predicatori reformați luterani, cu locuințe în dependințele bisericii din mănăstire; restul mănăstirii folosit ca depozit de cereale pentru oraș și satele Scaunului Sibiu și Nocrich, iar grădina posterioară ca depozit public de lemne; amenajarea unei școli elementare luterane de băieți între 1711–1728. Folosirea criptei de sub biserică pentru enoriași.

2.2. Episodul iezuit (1728–1733)

Ordinul călugărilor Companiei lui Isus (iezuiți): folosirea bisericii și a criptei pentru cultul parohiei romano-catolice a orașului, 1728–1733, și a dependințelor bisericii ca locuință, în locul foștilor predicatori luterani (mutați, unul la biserica Sf. Elisabeta, celălalt la capela din sala Breslei aurarilor, Piața Mică, demolată în 1851).

2.3. Fundația habsburgică, ordinul ursulin (1733–1949)

Ordinul călugărițelor Sf. Ursula (ursuline), prin fundația școlară imperială a suveranului Carol VI de Habsburg: folosirea bisericii pentru cult, a dependințelor pentru locuire provizorie și a mănăstirii evacuate de depozite (1734) pentru viața monahală și noua școală superioară de fete din Principatul Transilvaniei – mult timp singura școală de fete din provincie – între 1733–1772.

Extinderea școlii de fete (cu internat) la str. Pintenarilor–Gh. Magheru, după cumpărarea unei case particulare, 1770–1772, prin dublarea fundației școlare de către suverana Maria Tereza de Habsburg.

Achiziționarea Turnului de poartă al Sării, de la nord de sacristia-capelă (ambele demolate în 1891), folosit și reconstruit anterior și de călugării dominicani.

Cumpărarea grădinii Funarilor și Curelarilor din zwingierul antemural al incintei orașului, dominată de Turnul pătrat al Bărbierilor, 1773; îngrădirea cu zid de cărămidă pe arce interioare, de la incinta Orașului de Jos la flancul Bastionului Haller.

Extinderea școlii de fete la str. Pintenarilor–Magheru, prin cumpărarea unei case particulare, 1889, și amplificarea cu corpul dominant cu sala festivă și de sport, 1913–1915/19, cu redecorarea fațadei principale a școlii.

Reabilitare, extinderi interioare și redecorare generală a școlii și mănăstirii: 1903, 1905, 1923–26; a bisericii: interior 1926, exterior 1928.

Amplasarea capelei Sf. Theresa de Avila în Grădina Călugărițelor, *extra muros*, între terenul de sport și strada deschisă spre Bastionul Haller, 1930.

Extinderea școlii superioare și pedagogice de fete cu o grădiniță, construită pe str. Șelarilor, prin demolarea unei case, 1935.

2.4. Etatizarea și situația actuală (1949 – prezent)

Statul român: etatizarea Institutului Sancta Ursula din Sibiu, a clădirilor școlii și mănăstirii Ursulinelor, cu desființarea ordinului, 1949.

Biserica rămâne parohie catolică de cartier, păstrând la parter, spre sud, mica sacristie nouă, coridorul și capela Congregației Sf. Maria a Ordinului Ursulinelor, precum și dreptul de acces pe coridorul de sud al fostei mănăstiri spre cripta din subsol, spre sala bisericii și spre tribuna orgii de la etajul 1.

Camerele din sudul capelei Sf. Maria și cele de la etajele 1 și 2, precum și cele din jurul coridorului claustrului pătrat, sunt transformate în săli de clasă.

2.5. Descriere arhitecturală

Fundații din piatră și zidărie mixtă cu cărămidă; zidărie portantă din cărămidă, cu portal principal de vest al bisericii din piatră; nervuri de arce gotice păstrate ale sălii bisericii, din piatră; nervuri de ceramică ale bolții reticulate a capelilor gemene (actuala Sf. Maria de Loretto, la nord de sală, spre stradă); șarpantă din lemn; învelitoare din țiglă ceramică de tip solzi, coame ceramice. În podul bisericii și al mănăstirii, la sud, se păstrează exemplare de olane de la biserica și mănăstirea gotică, cu dolii și coame ceramice de mari dimensiuni.

3. Propuneri de restaurare, reabilitare, reconversie și punere în valoare

Sunt necesare lucrări de conservare, restaurare, reabilitare și întreținere care să țină cont de funcțiunile pentru care monumentul a fost construit în fiecare etapă istorică de existență:

- structura fiind cea a epocii gotice a fondatorilor mănăstirii, legată nemijlocit de biserică, călugării dominicani;
- configurația funcțională predominantă datează din perioada barocă, în special din transformările realizate în anii 1770–1774, în epoca Mariei Tereza;
- cea de complex biserică–mănăstire–școală de maici și institut pedagogic pentru fete, articulată coerent pe toată perioada 1733–1949, perioadă în care monumentul nu a suferit alterări grave.

Intervențiile viitoare trebuie să urmărească păstrarea legăturii genetice și istorice a mănăstirii catolice cu biserica, claustrul fiind legat simultan, în perioada dominantă de funcționare (1733–1949), de spațiul principal de cult, cu 9 deschideri, uși și ferestre, la cele 5 niveluri subsol–pod (unele zidite ori modificate ulterior).

Sunt necesare spațiile indispensabile cultului bisericesc de la sudul sanctuarului și legătura bisericii, prin coridorul de sud al claustrului, cu componentele sale de pe toate nivelurile, inclusiv conservarea, restaurarea și punerea în valoare a ferestrelor gotice cu muluri de piatră, obturate în 1772 la supraetajarea mănăstirii și vizibile parțial în podul adosat la sudul bisericii.

Accesul bisericii la subsol, inclusiv cel pe 2 niveluri la corpul de sud al sanctuarului, cu toate rețelele de utilități, trebuie realizat într-un tot coerent.

3.1. Orientarea intervențiilor către funcțiunea culturală și educațională

Aceeași stratificare istorică (nucleul gotic al fondatorilor mănăstirii, structura funcțională barocă a epocii Maria Tereza și complexul unitar de mănăstire–școală, articulat coerent între 1733 și 1949) oferă argumente pentru o reconversie funcțională care să continue vocația educațională și comunitară a imobilului.

Claustrul, coridoarele și spațiile de circulație care au legat istoric mănăstirea de școala de fete pot fi restaurate și puse în valoare ca trasee publice de vizitare și conexiune între viitoarele funcțiuni culturale (săli de expoziție, ateliere, spații de arhivă și documentare), redând coerența spațială a complexului fără a limita accesul la componentele sale strict la necesitățile cultului.

Ferestrele gotice cu muluri de piatră, obturate în 1772 și parțial vizibile în podul adosat la sudul bisericii, precum și celelalte elemente structurale originare, merită restaurate și puse în valoare ca mărturii arhitecturale în sine, integrate unui parcurs muzeal sau educațional deschis publicului.

Nivelurile superioare ale mănăstirii, folosite istoric ca săli de clasă, precum și subsolul și fostele spații conventuale, pot fi analizate, din punct de vedere spațial și funcțional, pentru reconversia în săli de curs, ateliere, spații de rezidență pentru artiști și cercetători sau spații de arhivă.

Se semnalează, de asemenea, că despărțirea propusă în planurile prezentate ar lipsi biserica Ursulinelor de accesul liturgic la galerie și la criptă, precum și de accesul la dependențele comunitare, o separare funcțională care nu s-a produs nici în perioada comunistă.

Pe de altă parte, compartimentarea propusă pentru spațiile generoase destinate învățământului ar conduce la fragmentarea acestora, inclusiv prin realizarea numeroaselor grupuri sanitare și prin intervenții asupra bolților (în eventualitatea că noul proprietar ar face un hotel din locație). O asemenea soluție ar afecta nu doar integritatea fizică a monumentului, ci și calitatea și coerența spațială a interioarelor. În același timp, claustrul, una dintre componentele importante ale ansamblului, ar fi transformat practic într-un spațiu de iluminare și ventilare pentru camerele de hotel, fără acces și fără o funcțiune publică propriu-zisă.

4. Interesul public al achiziționării

Mănăstirea Ursulinelor a găzduit prima și cea mai importantă instituție superioară de învățământ pentru fete din Transilvania, cu o tradiție care începe în secolul al XVIII-lea și care se înscrie în contextul iluminismului habsburgic. Școala a fost susținută printr-o fundație de stat și administrată de călugărițele Ursuline, care au avut un rol direct în organizarea și desfășurarea activității educaționale. Instituția a avut o componentă pedagogică importantă, contribuind la formarea personalului didactic pentru școlile din Transilvania. Activitatea educațională s-a adresat unor categorii sociale și confesionale diverse, ceea ce a conferit școlii un rol important în istoria educației din regiune.

Pentru o perioadă îndelungată, școala Ursulinelor s-a numărat printre principalele instituții de învățământ pentru fete din Transilvania, reprezentând una dintre expresiile importante ale politicilor educaționale ale epocii și ale dezvoltării învățământului feminin.

Prin urmare, ansamblul Ursulinelor s-a dezvoltat istoric ca unitate arhitecturală și instituțională unică. Achiziționarea imobilului de către Municipiul Sibiu ar permite stabilirea unei strategii pe termen lung de conservare și restaurare compatibile cu valoarea sa arhitecturală. Municipiul Sibiu are un interes concret pentru a interveni în evoluția acestei clădiri:

- **Patrimonial:** monument reprezentativ pentru istoria Sibiului.
- **Urbanistic:** situat într-o zonă centrală a orașului.
- **Civic:** Orice schimbare de funcțiune ar trebui evaluată în raport cu valorile istorice și arhitecturale ale monumentului și cu necesitatea păstrării unui grad semnificativ de acces și utilitate publică.

- **Cultural:** între 1733 și 1949, ansamblul a avut o importantă funcție educațională. Utilizarea contemporană a unor spații pentru învățământ, formare artistică, cercetare și activități culturale ar asigura continuitatea tradiției educaționale și culturale asociate ansamblului.

O parte din spații ar putea fi folosite pentru:

- ateliere de arte plastice, design, restaurare etc.;
- învățământ artistic și vocațional (găzduirea Liceului de Artă, a Palatului Copiilor). Un oraș istoric și cultural precum Sibiu dispune de un interes public concret în identificarea unor soluții pentru ca viața artistică să rămână în centrul orașului – prezența elevilor, a profesorilor și a atelierelor de creație într-o clădire istorică centrală ar contribui la menținerea caracterului viu al zonei;

- săli de expoziții permanente și temporare (ex. Muzeul de artă contemporană);
- arhive și centre de documentare;
- spații pentru conferințe, cursuri, colocvii și dezbateri publice;
- rezidențe pentru artiști și cercetători;
- ateliere și activități pentru copii și tineri;
- spații pentru învățământ universitar;
- spații pentru educație nonformală și programe culturale ale comunității.

5. Concluzie

Fosta Mănăstire a Ursulinelor este monument istoric cu valoare arhitecturală și instituțională documentată pentru perioada 1474–1949. Evoluția sa istorică – de la mănăstire gotică la fundație școlară habsburgică și institut pedagogic – constituie un argument important pentru o utilizare publică (culturală și educațională). Achiziționarea sau concesionarea de către Municipiul Sibiu ar permite conservarea coerentă a patrimoniului și utilizarea sa publică. Astfel ar putea fi extins accesul public la un ansamblu istoric deosebit de rar, printre puținele de acest tip păstrate în spațiul european. În acest context, solicităm Primăriei Municipiului Sibiu și Consiliului Local al Municipiului Sibiu să analizeze oportunitatea dobândirii imobilului și să inițieze demersurile necesare în acest sens.

Bibliografie

Arhiva Institutului Ursulinelor din Sibiu (1728/1733–1949), *Nagyszeben – Orsolyitak*, Gyulafehérvári Főegyházmegei Levéltár / Arhivele Arhiepiscopiei Romano-Catolice de Alba Iulia.

Avram, Alexandru; Bucur, Ioan. *Topografia monumentelor din Transilvania. Municipiul Sibiu. Centrul istoric*. Köln: Rheinland, 1999.

Chituță, Alexandru Constantin; Voina, Delia; Spechea, Marius (eds.). *Spe Salvi. Mănăstirea Ursulinelor din Sibiu*. Sibiu: Muzeul Național Brukenthal, 2024.

Grecu, V. (coord.). *Liceul Pedagogic Sibiu: Monografie. 200 de ani de învățământ pedagogic românesc în Sibiu, 1786–1986*. Sibiu, 1986.

Marchiș, Iustin (coord.); Dumitran, Ana; Firea, Ciprian; Salontai, Mihaela-Sanda; Turcuș, Șerban. *Mănăstiri și biserici din Transilvania. Secolele XIII–XVIII. Vol. III: Brașov, Sibiu, Addenda*. București: Design Books, 2024.

Nicola, Susana. „Suprafața și spațiul aferent la Liceul Pedagogic Sibiu: Spațiul de învățământ, social-cultural, administrativ și auxiliar”. În: Grecu, V. (coord.), *Liceul Pedagogic Sibiu: Monografie. 200 de ani de învățământ pedagogic românesc în Sibiu, 1786–1986*. Sibiu, 1986.

Nicolaus, Ioachim. „Tradiții ale învățământului pedagogic săsesc la Sibiu”. În: Grecu, V. (coord.), *Liceul Pedagogic Sibiu: Monografie. 200 de ani de învățământ pedagogic românesc în Sibiu, 1786–1986*. Sibiu, 1986.

Popa, Ioan. *Învățământul sibian. Repere istorice și documentare*. Sibiu: Editura Magister, 2007.

Popa, Ioan. *O istorie culturală a învățământului sibian*. Sibiu: Editura Honterus, 2022.

Popa, Ioan. „Scurtă istorie a învățământului sibian”. *Convergențe transilvane*, vol. 12, 2003, pp. 1–112. Sibiu: Editura Honterus.

Salontai, Mihaela-Sanda. *Mănăstiri dominicane din Transilvania*. Cluj-Napoca: Editura Mega, 2022.

Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale, fond „Institutul Sancta Ursula”.

Vorbuchner, Adolf. *Historia Domus Ecclesiae Cibiniensis*. 1931.

Subsemnații, arhitecți, artiști, persoane publice, locuitori ai municipiului Sibiu și alte părți interesate, susținem, prin semnătura noastră, documentul *Memoriu Ursuline*, ca petiție oficială și contestăm vânzarea imobilului (monument istoric de importanță națională) către investitori care ar putea utiliza clădirea în alte scopuri decât cele culturale, educative sau eclesiastice. Ne exprimăm opoziția față de formele de reconversie care ar afecta valorile patrimoniale ale ansamblului, inclusiv transformarea imobilului în hotel, spațiu comercial sau funcțiuni similare. O astfel de reconversie ar limita accesul publicului la monument și ar restrânge folosirea sa de către comunitatea sibiană, contrar scopului fundației inițiale (educațională), valorii sale istorice și arhitecturale și nevoilor orașului.

Solicităm autorităților competente exercitarea de urgență a dreptului de preempțiune și, în cazul neexercitării acestuia, identificarea unor soluții legale pentru administrarea și utilizarea imobilului de către o entitate publică sau culturală, capabilă să îi asigure conservarea și o utilizare compatibilă cu valoarea sa patrimonială.

Data: 25 august 2026

Întocmit de:

Arh. KÖNIG HEIDRUN, [REDACTED]

DR. FLORIN GEORGE CĂLIAN, [REDACTED]

FLORIN BLEZU, [REDACTED]

Semnatori:

DR. ARH. SPECIALIST MC, GABRIELLA OLASZ, [REDACTED]
[REDACTED]

ACADEMICIAN, EXPERT MC, PAUL NIEDERMAIER, [REDACTED]
[REDACTED]

ARH., ILEANA VALERIA ALBESCU, [REDACTED]
[REDACTED]

ARH. FLORIN SILVIU BĂCILĂ, [REDACTED]

ARH. TUDOR-ȘTEFAN BERARIU, [REDACTED]

ARH. IOAN BRAD, [REDACTED]

ARH. CARMEN CORDUBAN, [REDACTED]
[REDACTED]

ARH. DORIN MIRCEA FIRMANCIUC, [REDACTED]

DR. SPECIALIST MC, LIVIU GLIGOR, [REDACTED]
[REDACTED]

ARH. ADRIANA GUTT, [REDACTED]

ARH. LUMINIȚA ISPAS, [REDACTED]

ARH. NICOLAE ȘTEFAN OLARU, [REDACTED]

ARH. MIRCEA TIBULEAC, [REDACTED]

PROF. DR. RADU VANCU, [REDACTED]

PROF. DR. ȘTEFAN TOBLER, [REDACTED]

PROF. DR. GERHARDT KONNERTH, [REDACTED]

LECT. UNIV. DR. EVELINE CIOFLEC, [REDACTED]

LECT. UNIV. DR. CRISTINA FEKELI DENGEL, [REDACTED]
[REDACTED]

DRD. ANTOANETA SABĂU, [REDACTED]

RITA CHIRIAN, [REDACTED]
PHR. HANS-GEORG IUNESCH, [REDACTED]
HILDRUN SCHNEIDER, [REDACTED]
HERMANN BINDER, [REDACTED]
BOGDAN FEDEREAC, [REDACTED]
ORTRUN RHEIN, [REDACTED]
BESLIU PETRE, [REDACTED]
HANNELORE BAIER, [REDACTED]
SOPHIE FRIEDGARD CĂLIAN, [REDACTED]
ERNESTINE BOGDAN, [REDACTED]
ANDREIA FLORICEL, [REDACTED]
MOISEIU ALEXANDRA, [REDACTED]
VALENTIN MUREȘAN, [REDACTED]
MIHAI FLORICEL, [REDACTED]
HAY MONICA, [REDACTED]

Din alte localități:

ARH. MONICA ALEXANDRESCU, [REDACTED]
[REDACTED]
ARH. KALAUZ MARIA ANGELA, [REDACTED]
[REDACTED]
ARH. TOFAN CRISTIAN VALERE, [REDACTED]
[REDACTED]
ARH. ADRIAN IBĂNESCU, [REDACTED]
[REDACTED]
ARH. CORNELIA BORDEAN, [REDACTED]
[REDACTED]

ARH. MARIA LUCA,

ARTHUR HUȚANU,

LILIANA BARGU,

BOTOȘ AIDA ANELIZE,

TEODORESCU VLADIMIR,

TEODORESCU MARIANA,

BOTOȘ ADALBERT,

ENGELBERT FELEKI-DENGEL,

EDITH FELEKI-DENGEL,